

ДЕМОКРАТСКА ПАРТИЈА СРБА У МАКЕДОНИЈИ

Када говоримо о месту које Србима припада у Републици Македонији по њеном осамостаљењу и стицању пуног суверенитета, морамо да разликујемо два периода. Условно реално, први период би започео самим распадом бивше нам заједничке државе - СФРЈ, односно референдумом о осамостаљењу од 8. септембра 1992. године који је одредио даљу судбину Македоније као самосталне и суверене државе на Балкану. Други период би био онај који започиње 2001. за време и по окончању познатог војног конфликта, који као што је познато, завршава наметнутим Охридским оквирним Договором, који је за крајњи резултат имао промене постојећег Устава Републике Македоније, а доноси знатне новине и има кључни значај за позиционирање српске етничке заједнице у Р.М.

Почетак битисања нове државне заједнице Републике Македоније био је онај тежи и мучнији део за српски народ који је живео на овим просторима. Уставотворци који су скројили нови Устав нису имали ни мрву милости према нама Србима у Македонији и једним потезом пера, ноншалантно и сматрамо крајње неодговорно, као да се ради о једноставној техничкој грешци, у тексту новог Устава од Срба није остало ни слово "С", они су практично елиминисани са етничке карте Македоније. Елиминисање, заправо учињен формални геноцид над једним народом који је одвајкада живео ту, на овим просторима, учествовао у стварању историје, формирању и у крајној линији и очувању суверене Републике Македоније.

Да би ствари били јасније, како је овај акт диктирао заправо неодржив статус Срба у Македонији морам да нагласим следеће: доношењем новог, заправо првог у

сувереној држави, македонског Устава припадници албанске и турске етничке групације задржали су статус националне мањине стечене у време СФРЈ, Ромима у Македонији затекнути статус етничке заједнице унапређен је у виши – у статус националне мањине. Влашки народ који се у дотадашњим уставима није спомињао као посебна етничка категорија (свакако неоправдано), овим Уставом је такође добио статус националне мањине, статус који без сумње даје извесне привилегије. Коначно Срби који су до тада имали статус конститутивног народа преко ноћи су нестали, такорећи испарили, постали мисаона именица, јер ни једним јединим словом нису били споменути у највишем државном акту.

Понављам морао сам ово да разјасним, јер је та огромна неправда и даље детерминисала однос државе према нама.

Иако то није било имплицирано ни једним актом, у реалности свакодневног живота са разних страна се покушавало приказати да се Срби појављују као “сумњива лица“, као дестабилизујући фактор, фактор који на неки начин може да угрози даљи просперитет државе. То нас, који живимо и припадамо Републици Македонији, није много изненадило, јер смо били сведоци да су се на младој плуралистичкој сцени појавиле и крајње тесно и максимално националистички орјентисане партије чији се лидери нису либили да, на пример, јавно путем писаних или електронских медија промовишу идеју да припаднике националних мањина треба једноставно укрцати у све врсте превозних средстава и протерати из Македоније. Најстрашније је било то што су се елементи из тих партија устоличили и у првој македонској Влади названој експертском, непартијском, а у суштини такорећи комплетно састављеној од крајње десно националистички ориентисаних.

Као последица изнетог дошло је до ”меког терора“ над деловима српског етникума у Македонији, који се рефлектовао на разне начине. Тако на пример, Срби из чисто српских села из Скопске Црне Горе, због српске заставе (док су се албанске слободно виориле) истакнуте на славама или другим прославама, масовно су привођени у полициске станице, психички па и физички малтретирани, често и понижавани. Позиви на такозване информативне разговоре у полицији били су уобичајена ствар, за протесте и nerede пред америчком

амбасадом 1999. године који су спонтано организовани од стране македонских грађана који су били и најбројнији, ипак су жигосани искључиво Срби. Неки од њих и до данашњег дана не могу да се ослободе судских процеса, неки су већ осуђени условним затворским казнама или новчаним износима и од по неколико милиона денара. Срби су представљани као четници у најнегативнијој конотацији, који шетају Скопском Црном Гором и такорећи само је питање дана када ће на челу са Шешелом употребити оружје.

Притом, било би веома погрешно ако би смо заборавили на сопствене заблуде и грешке, на нашу неорганизованост, па чак и на ситуацију да погрешни људи буду на правом месту, а да при том не извучемо одговарајуће поуке. А поуке су јасне: људи који су нас водили непосредно по осамостаљењу Републике Македоније својим начином вођења политике, на пример, погрешно протежирајући неке личности и кључне догађаје у матици, изазивали су негативне реакције македонског друштва и тиме дали знатан допринос да се интеграција Срба у све поре живота новонастале државе, па и у политичко миље, успори, уместо да буде обратно, па чак и да будемо жигосани као дестабилизирајући фактор нове суверене државе.

Такође треба истаћи да ми живимо у држави која се у једном историјском периоду, стицајем политичких околности и интереса великих сила називала српским именом, на што ми нисмо имали могућност да утичемо, али чију смо хипотеку вукли годинама и под чијим је притиском код нас продукувана трајна амнезија која је коначно водила тихој али перманентној асимилацији, која још увек траје, а ми се трудимо да је зауставимо.

Темељита реконструкција Партије учињена након Другог Конгреса децембра 2002. године и капитал који је српски народ стекао учешћем у одбрани државе од албанског екстремизма, као и несебично залагање српске дипломатије и Амбасаде наше матичне земје у Скопљу, довели су до коначне рехабилитације Срба у Македонији што је финализовано увођењем српског народа који живи у Македонији у нови, постохридски Устав и то са статусом конститутивног елемента.

Овом приликом желим да разјасним и докажем да је лажна дилема дали је до тога дошло као резултат албанске побуне у Македонији, па су Срби као “нус продукт” ушли у Устав, тезе коју заступају неке неодговорни политичари, или је у питању нешто значајније, темељитије. С пуном одговорношћу могу да потврдим необориву истину да смо ми грађани Македоније српског рода и порекла изборили то место искључиво својим радом, лојалношћу и коначно учешћем у одбрани земји.

Пратећи генезу српског питања у Републици Македонији и када би се тражио одговор на питање зашто се у матици о нама најмање писало или, зашто се нама није поклањала одговарајућа пажња, могла би да се отвори веома проблематична јавна расправа која би нас враћала назад и међусобно сукобљавала, а наши су међусобни сукоби почели по мало да одређују и наш национални карактер. Без обзира на све, жалосна је чињеница да нас и данас има превише за свађу, а премало за слогу, јер ко ће коме да доказује своју правоваљаност и исправност? Тако настављамо традицију да сами себи у суштини будемо и судије и тужиоци.

Треба истаћи да живимо у држави у којој има има више српских глава у бројним колективним гробницама (Зебрњак, Кајмакчалан, Удово...), неголи живих Срба, у држави у којој је постојало неколико српских гимназија, а сада нема ни једне, него само две основне школе са приближно 200 ђака, у држави где су културно-историјски споменици Срба, а има их много, у распадању, у којој су Срби били избрисани из Устава и истовремено заборављени од своје Матице, у којој немамо право слободе вероисповести, а ако овоме додамо и тадашњу искљученост из јавног и политичког живота и упорно наметање система колективне одговорности за догађаје у претходним Југославијама, све је више него јасно. И зато се после овакве бруталне истине поставља питање какав је наш закључак или још боље која је наша визија. Питање је дали да се понашамо као мали или као велики људи? Да ли хоћемо једначину нашег постојања да постављамо сами или ћемо решавати ону коју постављају други, знајући унапред да резултат може бити погрешан? Али у исто време поставља се и питање ко то има право да се одрекне дела свог народа, јер често нам се учини да смо народ који од себе одустаје који нестаје, то је разлог због којег

не бих хтео да проричем будућност, јер пророковање је ризичан умни чин, али увек сам желео и стварно желим да пројектујем будућност свог народа у Македонији.

Значи, моја жеља и младост у комбинацији са искуствима из прошлости и сазнањима садашњице треба да буде идеја водилца мени и Партији коју водим, за нашу сутрашњицу, а истовремено желим да потврдим део своје одговорности за оно што ће се догађати.

Док пишем ове редове, питам се, дали на српском може да се каже нешто скромно, нешто мање театрално и са мање великих и тешких речи? Но, без лажне скромности, морам да истакнем да је дошла 2002., период када се Демократска партија Срба у Македонији захваљујући свом ангажовању уврстила у ред озбиљних партија на македонској политичкој сцени, те да смо уставним реформама постали конститутивни део Македонске државе, изборили смо се као партија за парламентарни статус, обезбедили учешће у извршној власти, ствари у образовању смо покренули са мртве тачке и ове године се изборили за поновно отварање гимназије на српском језику, покренули факултативно изучавање српског језика у више општина, жестоко се супротставили употреби међуцрквеног спора у политичке сврхе. Уз несебично залагање амбасадора СЦГ Њене Екселенције Бисерке Матић Спасојевић и нашег свеукупног залагања за унапређење односа између Србије и Црне Горе и Републике Македоније добијене су дозволе за рестаурацију неколико културно-историјских споменика Срба у Македонији (Српско војничко гробље у Битољу, Костурница у Удову, Кајмакчалан, а недостаје још дозвола за Зебрњак), мада још у скромном обиму да се српски глас чује преко ТВ екрана и радио таласа државне РТ Македоније, да се први пут после 60 година реализује “Поглед” - месечник на српском језику. Успехом наше политике сматрам и остварење редовне комуникације са највишим државним руководиоцима Републике Србије, а посебно нам ја важна сарадња са појединим министарствима од којих и са онима задуженим за дијаспору и образовање.

Изражавајући потребу и спремност за прихватање принципа на којима се темељи Е. У. и дајући допринос за

стабилност и напредак Македоније као дела јединственог европског простора очекујемо да ће то значити и побољшање нашег положаја, отварање нових видика и перспектива за све нас, желимо и наш допринос да што пре Србија врати своју лидерску позицију на Балкану, јер јака, стабилна и просперитетна Србија биће више него довољан гарант не само стабилности у региону него и нашег положаја у Македонији.

Ми са своје стране максимално позитивно учествујемо у процесу ребрендирања српског имена са сигурношћу да они који поштују вредности из прошлости могу да их стварају и у садашњости, да они који се радују животу имају снаге и да трпе и да пате, верујући да смо народ који има моћ и за радост и за патњу и за стварање и за чување створеног, грађанима Македоније поручујем да су спокојни када са нама деле историјску судбину.

Демократска партија Срба у Македонији
председник
Иван Стоилковић

